

Exam. Code : 103202

Subject Code : 1046

B.A./B.Sc. 2nd Semester

SOCIOLOGY

(Fundamentals of Sociology)

Time Allowed—3 Hours] [Maximum Marks—100

Note :— (1) **Section-A** consists of **TEN** very short answer questions with answer to each question in upto **5** lines in length. All questions are compulsory and carry **2** marks each.

(2) **Section-B** consists of **FIFTEEN** short answer questions with answer to each question in upto **3** pages in length or in **500** words. Attempt **EIGHT** questions (selecting **FOUR** from each unit) in all. Each question carries **10** marks.

SECTION—A

1. Write short answers on all the following in upto **5** lines :— 2×10=20

(i) Play group as an agency of Socialization.

(ii) Material culture.

(iii) Culture.

- (iv) Social Inequality.
- (v) Upper class.
- (vi) Need for Social Control.
- (vii) Propaganda as an agency of Social Control.
- (viii) Importance of Social Control.
- (ix) Jvenile Delinquent.
- (x) Two causes of Anomie.

SECTION—B

Attempt **EIGHT** questions (**four** from each unit) in upto **3** pages in length or **500** words.

UNIT—I

2. What is the role of family and law in the process of socialization ?
3. Discuss Cooley's theory of self.
4. What is culture ? Discuss various elements of culture.
5. Evaluate Ogburn's theory of cultural lag.
6. Define social stratification. Discuss various elements of social stratification.
7. Define Class. Discuss features of Class.
8. What do you understand by Middle Class ? Discuss the role of middle class in Indian society.
9. Caste system is changing into class system. Comment.

UNIT—II

10. What are the various characteristics of social control ? Briefly discuss the role of customs in social control.

11. Discuss the role of public opinion and law in social control.
12. Define social control. What are various forms of social control ?
13. Discuss the role of folkways and mores in social control.
14. Poverty and unemployment are the major cause of problem of terrorism. Comment.
15. What are the causes and effects of corruption in society ?
16. What is crime ? Discuss crimes against children.

(PUNJABI VERSION)

- ਨੋਟ :— (1) ਭਾਗ ਓ ਵਿੱਚ ਦਸ ਲਾਈਨਾਂ ਲਿਖ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 5 ਲਾਈਨਾਂ ਤੱਕ ਦਿਉ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ।
- (2) ਭਾਗ ਅ ਵਿੱਚ ਪੰਦਰਾਂ ਛੋਟੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 3 ਪੇਜਾਂ ਜਾਂ 500 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉ। ਕੋਈ ਅੱਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। (ਹਰੇਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣਕੇ) ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—ਓ

1. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸੰਖਿਪਤ ਉੱਤਰ 5 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉ :— 2×10=20
 - (i) ਸਮਾਜੀਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖੇਡ ਸਮੂਹ।
 - (ii) ਸਮੱਗਰੀ ਸਭਿਆਚਾਰ।

- (iii) ਸਭਿਆਚਾਰ।
- (iv) ਸਮਾਜਿਕ ਅਸਮਾਨਤਾ।
- (v) ਉਪਰੀ ਵਰਗ।
- (vi) ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਯੰਤ੍ਰਣ ਦੀ ਲੋੜ।
- (vii) ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਯੰਤ੍ਰਣ ਦੀ ਇੱਕ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਾਰ।
- (viii) ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਯੰਤ੍ਰਣ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ।
- (ix) ਬਾਲ ਅਪਰਾਧ।
- (x) ਏਨੋਮੀ (Anomie) ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਣ।

ਭਾਗ—ਅ

ਅੱਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਰ) ਹਰੇਕ 3 ਪੇਜਾਂ ਜਾਂ 500 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ—I

2. ਸਮਾਜੀਕਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ?
3. ਕੂਲੀ (Cooley) ਦੇ ਸਵੈ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
4. ਸਭਿਆਚਾਰ ਕੀ ਹੈ? ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
5. ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਲਗਾਵ ਦੇ ਔਗਬਰਨ (Ogburn) ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ।
6. ਸਮਾਜਿਕ ਸਤਰੀਕਰਨ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰੋ। ਸਮਾਜਿਕ ਸਤਰੀਕਰਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

7. ਵਰਗ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰੋ। ਵਰਗ ਦੇ ਲੱਛਣਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
8. ਮੱਧ ਵਰਗ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਮੱਧ ਵਰਗ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
9. ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਪਰਵਰਤਿਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ—II

10. ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਯੰਤ੍ਰਣ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ? ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਯੰਤ੍ਰਣ ਵਿੱਚ ਗੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਸੰਖਿਪਤ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
11. ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਯੰਤ੍ਰਣ ਵਿੱਚ ਸਨਤਾ ਦੀ ਰਾਇ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
12. ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਯੰਤ੍ਰਣ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰੋ। ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਯੰਤ੍ਰਣ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪ ਕੀ ਹਨ?
13. ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਯੰਤ੍ਰਣ ਵਿੱਚ ਫੋਕਵੇ (folkway) ਅਤੇ ਲੋਕਾਚਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
14. ਗਰੀਬੀ ਅਤੇ ਬੇਰੁਜਗਾਰੀ ਆਤੰਕਵਾਦ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਣ ਹਨ। ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ।
15. ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਕਾਰਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕੀ ਹਨ?
16. ਅਪਰਾਧ ਕੀ ਹੈ? ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

(HINDI VERSION)

नोट :— (1) भाग-क में दस अति लघु उत्तर प्रश्न हैं। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर 5 लाइनों तक दो। सभी प्रश्न अनिवार्य हैं तथा प्रत्येक प्रश्न के 2 अंक हैं।

(2) भाग-ख में पंद्रह लघु उत्तर प्रश्न हैं प्रत्येक प्रश्न का उत्तर 3 पृष्ठों या 500 शब्दों में दो। कोई आठ प्रश्न प्रत्येक यूनिट में से चार प्रश्न चुनकर) करो। प्रत्येक प्रश्न के 10 अंक हैं।

भाग—क

1. निम्नलिखित प्रश्नों के संक्षिप्त उत्तर 5 लाइनों में दो :—

2×10=20

- (i) समाजीकरण की एक एजेंसी के रूप में खेल समूह।
- (ii) सामग्री संस्कृति।
- (iii) संस्कृति।
- (iv) सामाजिक असमानता।
- (v) ऊपरी वर्ग।
- (vi) सामाजिक नियंत्रण की आवश्यकता।
- (vii) सामाजिक नियंत्रण की एक एजेंसी के रूप में प्रचार।
- (viii) सामाजिक नियंत्रण का महत्व।
- (ix) बाल अपराधी।
- (x) ऐनोमी (Anomie) के दो कारण।

भाग—ख

आठ प्रश्न (प्रत्येक यूनिट में से चार) प्रत्येक, 3 पृष्ठों या 500 शब्दों में करो।

यूनिट—I

2. सगाजीकरण की प्रक्रिया में परिवार तथा कानून की क्या भूमिका है ?
3. कूली (Cooley) के स्वयं के सिद्धांत की चर्चा करो।
4. संस्कृति क्या है ? संस्कृति के विभिन्न तत्वों की चर्चा करो।
5. सांस्कृतिक अलगाव के ओगबर्न (Ogburn) के सिद्धांत का मूल्यांकन करो।
6. सामाजिक स्तरीकरण को परिभाषित करो। सामाजिक स्तरीकरण के विभिन्न तत्वों की चर्चा करो।
7. वर्ग को परिभाषित करो। वर्ग के लक्षणों की चर्चा करो।
8. मध्यम वर्ग से आप क्या समझते हो ? भारतीय समाज में मध्यम वर्ग की भूमिका की चर्चा करो।
9. जाति प्रणाली वर्ग प्रणाली में परिवर्तित हो रही है। टिप्पणी करो।

यूनिट—II

10. सामाजिक नियंत्रण की विभिन्न विशेषताएं क्या हैं ? सामाजिक नियंत्रण में रीति-रिवाजों की भूमिका की संक्षिप्त चर्चा करो।
11. सामाजिक नियंत्रण में जनता की राय तथा कानून की भूमिका की चर्चा करो।

12. सामाजिक नियंत्रण परिभाषित करो। सामाजिक नियंत्रण के विभिन्न रूप क्या हैं ?
13. सामाजिक नियंत्रण में फोकवे (Folkways) तथा लोकाचार की श्रमेका की चर्चा करो।
14. गरीबी और बेरोजगारी आतंकवाद की समस्या के मुख्य कारण हैं। टिप्पणे करो।
15. समाज में भ्रष्टाचार के कारण तथा प्रभाव क्या हैं ?
16. अपराध क्या है ? उच्चों के विरुद्ध अपराध की चर्चा करो।